

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum V. Decretalium, Per Quadraginta, Et Unum Titulos Distributum,
In quo agitur De Judicio criminali, exponendo primùm actiones in eo
judicio instituendas, & suscipiendas, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1709

Articulus I. De Adulterio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73064](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73064)

n. 2. idque ob specialem deformitatem in muliere propter incertitudinem proles, an ex vero Patre, an ex adultero concepta sit? his præmissis.

ARTICULUS I.

De Adulterio.

939 **A**dulterium est crimen publicum, quo per concubitum fœdus conjugale solvitur, non quoad vinculum, sed fidem alteri debitam non dividendi carnem suam in alium constante vinculo conjugali. Committitur tribus modis, ut expositum est in n. 938. Adulterium *ex parte fœminæ*, non committit, qui violat alterius sponsam de futuro; nam concubitus cum ea non est *violatio alieni thori*, quia sponsis de futuro non conceditur *thorus*, ut notat Sanchez l. 1. matr. d. 2. n. 2. adulterium enim proprie *in nuptiam* committitur, L. inter. ff. ad Leg. Jul. de adult. quibus positus.

§. 1.

Quis accusare possit conjugem adulterum.

940 **R**esp. propter adulterium posse agi contra adulterum, vel civiliter, vel criminaliter; actio civilis tendit ad separationem thori, jacturam dotis, & aliorum bonorum, de quibus egimus copiose lib. 4. tit. 19. de Divortii; actio autem, seu accusatio criminalis tendit ad vindictam publicam, adultero, vel adultera infligendam. Coeterum quis possit, vel non possit adulterum conjugem accusare, dictum est l. 4. tit. 18. Cefat autem accusatio adulterii, si abolitio intervenierit, per l. 16. C. h. t. item si quinquennium elapsum sit; quia intra tantum tempus adulterio præscribitur non tantum quoad accusationem, sed etiam quoad inquisitionem, ut legibus pœnalibus amplius non sit locus juxta l. 29. à §. 5. ff. ad L. Jul. de adult. & l. 5. C. cod.

941 Præter hæc not. 1. adulterum ex justitia teneri (si ex assertione adulteræ, aliisque signis sufficientibus doceatur *prolem ex se genitam esse*,) marito facere restitutionem omnium eorum, quæ hic, prolem adulterinam putans esse suam, impendit in bonum eius necessarium; & simul reliquis legitimis compensationem damni, quod patiuntur ex hoc, quod talis spurius succedat cum illis in hæreditatem Patris. Sic enim est injusta causa talis damni. Et

quoniam etiam adultera ejusdem damni causa injusta est, & illa tenebitur ad restitutionem; cum revera ipsi constiterit, prolem susceptam esse ex adulterio; quod tamen intelligendum est. 1. Si possit citra morale periculum vitæ, aut famæ. 2. Si possit per propria media. 3. Si certum sit de prole non ex marito, sed adultero suscepta. Nam in dubio, num hoc, vel illud sit? libertas ejus manet in possessione, ut docet Lessius de Just. l. 2. c. 10. d. 6. & seq.

Si quæras, coram quo Judice fieri debeat accusatio de adulterio? R. coram solo Judice laico, si fiat *criminaliter* ad pœnam sanguinis; si autem *civiliter* ad divortium, coram solo Judice Ecclesiastico. Quoad alias autem pœnas est fori mixti, & datur locus præventioni, ut pluribus ostendit Sanchez de matr. l. 10. d. 8. à n. 16. & alii. V. l. 4. tit. 18.

Adulterium, cum plerumque fiat in occulto, potissimum probatur præsumptionibus, ut colligitur ex c. *Maritis*, 4. h. t. ibi: *Maritis etiam ex suspitione uxores accusare, permittitur, & ipsi plus ceteris de adulterio accusare possunt, & defendere*; intellige tamen, *ex suspitione non quacunque*, sed violenta, de qua videri potest Sanchez l. 10. de matr. d. 22. à n. 43. Not. autem esse speciale, ut notat Gonzalez in cit. c. *Maritis*, n. 1. quod Maritis uxores *etiam ex suspitione* de adulterio accusare liceat: Regulariter enim ex sola suspitione nullus accusandus est, c. *multi* 2. q. 1. sed solum legitimis probationibus, c. 1. cum seq. 2. q. 1. & L. *qui sententiam*, C. de pœnis; cum condemnatio (quæ accusando quæritur) sine talibus obtineri non possit.

Not. 2. Virum, qui uxorem scit adulteram, & in vitio perseverantem retinet (intellige impunè) esse participem delicti, ut dicitur c. *Si Vir*, 3. h. t. ceterique reum *lenociniæ*, juxta Sanchez cit. l. 10. d. 5. n. 5. V. dicenda de lenocinio à n. 958. Not. 3. quamvis in cit. c. *Si Vir*, dicatur, si mulier propter adulterium dimissa, egerit penitentiam, & voluerit ad Virum redire, debere illam recipi à Viro; sed non sæpe (nimirum ubi condonatio præbet ansam relapsus) *ly debere* tamen, post divortium legitime factum non intelligi de necessitate præcepti, nisi hoc exigat charitas in casu speciali, de quo V. l. 4. tit. 19.

Not. 4. ex sola assertione mulieris, dicentis secum esse commissum adulterium à facer-

sacerdote, non probari adulterium, per c. *significasti*, §. h. t. intellige *contra alterum*.
 Not. 5. unum conjugem non posse alterum de adulterio impetere, si & ipse adulterium commisisse *convincatur*, per c. *intelleximus* 6. h. t. potest enim tunc ejus impetio elidi per exceptionem paris delicti, de quibus V. Barbof. in cit. c. 6. à n. 3.

946 Not. 6. per propriam confessionem adulterii à se commissi, factam in judicio, censeri adulterium probatum contra contententem, ut colligitur ex cit. c. 6. ibi: *vel per propriam confessionem mulieris*; ita Sanch. cit. l. 10. d. 12. n. 49.

Not. 7. separatione matrimonii facta propter adulterium, reintegrari matrimonium, & locum fieri compensationi officio Judicis, si etiam innocens in fornicationem lapsus sit; hæc autem compensatio admittitur quocunque tempore, ut colligitur ex c. *Tua Fraternitatis* 7. h. t. ibi: *si postmodum ipse* &c. plura de his V. l. 4. tit. 18. qui matrimonium accus. poss.

§. 2.

De penis adulterii.

947 Inter penas adulterii alia sunt criminales, alia civiles. In lege Mosáica poena adulteri, vel adultera erat lapidatio. Levitici 20. & Deuteronomii 22. Jure civili Cælareo, decapitatio, L. *quamvis*, C. ad Leg. Jul. de adulteriis; postea verò statuta fuit detrusio in monasterium. Authent. *sed hodie*, eod. In plerisque autem provinciis esse relegationem ait Harprecht. in §. *Item lex Julia*, Instit. de publ. Judic. vel aliam poenam arbitrariam, etiam pecuniariam, teste Claro, §. *adulterium*, n. 7.

948 De jure autem Canonico perseverantes in adulterio excommunicantur, c. *Intelleximus* 6. h. t. & Clericus in tali crimine confusus, vel convictus in judicio, ab officio deponi, & toto vitæ tempore in monasterio poenitentiam agere debet, c. *si quis*, & seq. dist. 81. & c. *cum non ab homine*, de Judiciis. Si Pater adulterum deprehendat in scelere cum filia, quam Pater habet in sua potestate, licite (seu potius permissivè quoad poenam tantum) eos occidit *spectato jure civili*. L. 20. & 23. ff. ad Leg. Jul. de adulter. quod tamen marito respectu uxoris non conceditur l. 22. §. *fin*. ff. eod. quia Patrem communiter cohibet paterna pietas à cæde; mariti autem furor refrœnandus fuit. De Tom. V.

jure autem Canonico neutrum licet, c. *Inter hæc* 33. q. 2. & sine dubio peccatum est.

Ex pœnis autem civilibus prima est, 949 quòd conjunx innocens possit instituire divortium, c. *Ex literis* 5. de divort. & c. *Tua* de procurat. Et de hoc egimus l. 4. decret. tit. 19. Secunda est amissio dotis quam lucratur innocens, de qua ibid. Inter causas excusantes à pœnis adulterii est mutua compensatio delictorum; Secundo, si uxor sit violenter oppressa; tertio probabiliter, si sit commissum metu cadente in constantem Virum; quarto, si vir, seu maritus, nullâ ratione legitimâ intercedente, dedit causam adulterio uxoris, de quibus jam egimus l. 4. tit. 19.

Præter hæc not. 1. pendente lite qua 950 stionis coram Judice seculari, mota de alimentis præstandis uxori adultera; à viro separata, si pars rea excipiat de sufficienti causa divortii, nempe de adulterio, debere secularem Judicem lite supersedere, donec Ecclesiasticus divortii quaestionem dirimat; & hunc posse interim secularem inhibere, juxta c. *Tuam*, de ord. Cognit. & c. *si Judex*, de sent. excom. in 6. Sanchez l. 10. matr. d. 8. n. 17.

Not. 2. ut fiat divortium propter adulterium, necessariam esse *certitudinem moralem* de illo commisso; sufficere autem eam, qua in foro externo sufficit, ut Judex sententiam divortii proferat. Castropal. de sponsal. d. 3. p. 6. §. 4. num. 8. Sanchez l. 10. matr. d. 12. n. 40. Hanc autem certitudinem moralem, juxta Castropalaum cit. faciunt, oscula, & amplexus in loco abdito, & secreto, ubi facillè copula haberi possit, saltem ad sententiam divortii, præsertim, si alia adminicula jungantur, ubi plures pro hac sententia refert etiam Sanch. cit. d. 12. n. 45. Grassi p. 1. decis. l. 2. c. 84. num. 5. Navar. in Rubric. de Judic. n. 10. Mascard. de probat. Conclus. 57. n. 5. & conclus. 64. n. 1. Covarruv. 4. decret. p. 2. c. 7. §. 6. n. 3. &c.

Not. 3. cum dicitur, carnalem copu- 951 lam per violentam præsumptionem probari. c. *literis* 12. & c. *Tertio loco* 13. de præsumptione, debere intelligi, *in ordine ad divortium*; non autem, ad vindictam publicam, & ad sufficienter probandum adulterium criminaliter intentatum; aut, ut quis de gravi crimine condemnatur, cujus ratio est ex dict. & habetur c. *litera* 14. de præsumptione.

sumptioni sic Barbos ibid. n. 1. & alii. Illam porro *violentam præsumptionem* fundant sequentes circumstantiæ 1. quando vir, & mulier, solus cum sola, nudus cum nuda in eodem lecto simul jacuisse per testes probantur cit. c. 12. Secundò quando vir, & mulier, nisi sunt simul in secretis locis; Menoch. l. 5. de præsumption: præsumpt. 41. n. 5. Barbos in c. 12. de præsumpt. n. 5. vel in latebris, & locis obscuris; Farinac. in praxi Criminal. p. 5. q. 136. n. 156. præsertim horis electis, & tam loco, quàm tempore illi malo fini opportunis. Quamvis autem hæ circumstantiæ (præsertim ea, si quis nudus cum nuda, solus cum sola in eodem lecto reperitur) dicantur *plene probare* carnalem copulam; ut tenent complures, inter quos Mascardus, Menoch. Perez, & alii apud Barbos in c. *litteris* 12. de præsumpt. non concludunt tamen per *necessè*; sed tantum *præsumtivè*; cum in re fallibiles sint.

ARTICULUS II.

De Stupro, & cæteris vitiis carnis.

952 **S**uprum apud Legistas latè accipitur, & comprehendit omnem coitum vetitum, sive cum virgine, quòd *Stuprum* propriè dicitur; sive cum vidua, & quavis corrupta, quæ est *fornicatio*; sive cum nupta, quòd est *adulterium*, sive cum consanguinea, qui est *incestus*: apud Theologos, Duce S. Thomà 2. 2. q. 154. a. 6. Stuprum sumitur præse, ac propriè, definitur in hunc modum: est *concubitus viri cum femina virgine, quo virginalis carnis integritas corrumpitur*: hoc est, quod virginis fœminæ signaculum violatur. Apud Canonistas sumitur pari modo pro illicita defloratione Virginis non præcedente matrimonio, sive ipsa consentiat in tali defloratione, sive non. Hinc illud definit Gratian. 36. q. 1. c. *lex*. 2. ibi: Stuprum autem propriè, Virginum est illicita defloratio, &c. Cæterùm esto stuprum propriè sit illicita Virginum defloratio non præcedente conjugali pactione, si tamen committatur *per vim illatam fœminæ*, addit malitiam mortiferam, proindeque in confessione necessariò aperiendam: secus, si in defloratione nulla vis fœminæ inferatur. V. Molin. to. 4. tract. 3. d. 104. n. 1. Sanchez de matr. lib. 7. d. 14. n. 5. Azorium to. 3. lib. 3. c. 11. & Lessium lib. 4. c. 3. dub. 9. his præmissis, exponemus bre-

viter reliquas stupri species, in fine acturi de pœna Stupri.

Incestus est concubitus cum persona consanguinea, vel affine in gradu, jure divino, vel humano prohibito. c. *lex illa* §. *cum ergo* 36. q. 1. Committi potest multis modis 1. contractis incestis nuptiis; Secundò, si simul cum conjugato vel conjugata. 3. Si simpliciter, nimirum sine adulterio, aut prætextu nuptiarum & dicitur incestus simplex. De pœnis contrahentibus, & consummantibus incestas nuptias decretis, diximus l. 4. de incestu adulterino; & ratione adulterii, articulo præcedenti. Hodierno jure incestus simplex, in gradu jure humano duntaxat prohibito, habet pœnam de jure civili arbitrariam pro varietate circumstantiarum, ut testatur Zoëstus apud Pirhing. de adulter. n. 65. olim Clericus, qui carnaliter cognovit filiam suam spiritualement ex sacramento poenitentiae, deponendus erat ab ordine, officio, & beneficio, per c. *non debet* 30. q. 1. quod etiam dicitur, propter carnalem copulam cum cognatis spiritualiter per c. *omnes* 8. cum sequenti 30. q. 1. Ex hoc colliges ad incestum etiam revocari peccatum carnis inter conjunctos cognatione legati, vel spirituali; licet tale peccatum propriè incestus non sit, de quo V. reliqua lib. 4. tit. cir.

Sacrilegium, prout hîc accipitur, est concubitus cum persona Deo dicata per votum Religionis, vel Ordinis, qualis est persona Religiosa, vel in sacris constituta, ratione voti castitatis annexi ordinibus sacris. Sic Theologi communiter. Cæterùm in foro externo, seu contentioso, prout gravius à jure civili, & canonico punitur, est solus concubitus Clerici, vel Laici cum Moniali, Pirhing. h. t. n. 68. Et sacrilegium hoc modo sumptum, in Viro jure civili punitur pœnâ mortis. Authent. de SS. Episcopis §. *penult.* Collat. 9. quæ authentica etiam per Sacros Canones recepta est in c. *si quis* 27. q. 1. de jure autem Canonico, Laicus excommunicatur; Clericus autem privatur beneficiis, deponitur ab ordine, & ad perpetuam poenitentiam in Monasterium detruditur c. *si quis Episcopus* c. *si qua Monachorum* 27. q. 1. Monialis verò in strictius Monasterium Virginum detruditur, ut illic poenitentis, orationibus, & jejuniis vacet. cit. c. *si qua Monachorum*.

Sodomia propriè dicta, est coitus maris cum mare, vel fœminæ cum fœmina in vase